

لویس کارول

آلیس در سرزمین عجایب

ترجمهٔ حسن هنرمندی

مؤسسه انتشارات نگاه

«تأسیس ۱۳۵۲»

فهرست

۹.....	مقدمه
۱۳.....	پیشگفتار
۲۱.....	در لانه خرگوش
۲۹.....	برکه اشک
۳۹.....	مسابقه «کوکوس» و قصه‌ای طولانی
۴۹.....	خرگوش و سوسمار کوچولو
۶۱.....	اندرزهای کرم ابریشم
۷۳.....	خوک کوچولو و فلفل
۸۷.....	میهمانی چای دیوانگان
۱۰۱.....	زمین چوگان بی بی دل
۱۱۵.....	قصه لاک پشت خیالی
۱۲۹.....	رقص شاه میگوها
۱۴۳.....	چه کسی نان قندی‌ها را دزدید؟
۱۵۳.....	شهادت آلیس

لویس کارول
(سی و یک سالگی - سال نگارش آلیس)

مقدمه

یاد آر ز شمع مرده یاد آر
یادی از دکتر حسن هنرمندی

دکتر حسن هنرمندی، نویسنده، شاعر و مترجم، به سال ۱۳۰۷ خورشیدی در یکی از روستاهای شهرستان طالقان به نام "مرجان" به دنیا آمد. خانواده هنرمندی سال ۱۳۱۱ به ساری مرکز مازندران کوچید. وی دوران تحصیلات ابتدایی و دبیرستان را در همین شهر پی گرفت. سال ۱۳۲۳ سفری به تهران داشت. ذهن جست و جوگرش سبب شد که در سفر و مهاجرت با *افسانه‌ی نیما و بوف کور* هدایت آشنا شده، این دواثر شاخص ادبیات معاصر را در حوزه شعر و نثر بخواند. مطالعه این سال‌ها سبب شد که پس از دریافت مدال علمی دانشسرای مازندران آغاز به نوشتن شعر و نثر در مطبوعات آن زمان تهران کند و همین تداوم همکاری سبب گردید در سال ۱۳۲۶ به تهران کوچ کند و ضمن همکاری با مطبوعات و ترجمه‌هایی از زبان عربی، به عنوان دانشجوی هنرپیشگی نیز به تحصیلاتش ادامه دهد. در سال ۱۳۲۸ وارد دانشگاه تهران شد و در رشته زبان و ادبیات فرانسه آنچنان

اشتیاقی از خود بروز داد که نخستین سفرش به فرانسه و ایتالیا را رقم زد و در پاریس حتی به عنوان دانشجوی آمادگی پزشکی تحصیل کرد. دو سال بعد به ایران بازگشت و دکتر پرویز ناتل خانلری از او خواست سردبیری ماهنامه سخن را در دوره پنجم بپذیرد. هنرمندی جوان در کنار این مسئولیت ادبی کار ترجمه از ادبیات فرانسه را با برگردان فارسی همسران هنرمندان اثر آلفونس دوده و مائده‌های زمینی و سکه‌سازان دو اثر مهم آندره ژید دنبال کرد. اکنون دیگر حسن هنرمندی به عنوان ادیبی فرانسه‌دان در محافل ادبی تهران، چهره شناخته شده‌ای بود. چنین شد که در سال ۱۳۳۶ به نگارش کتاب *از رمانتیسسم تا سوررئالیسم* پرداخت که تم اصلی آن بحث‌هایی پیرامون نظریات بدیع "نیما یوشیج" و پیوندهای آن با شعر فرانسه بود. در کنار ترجمه و تحقیق، سرودن شعر فارسی نیز از اشتغالات ذهنی او بود تا اینکه در سال ۱۳۳۷ در کنار انتشار چاپ نخست ترجمه آلیس در سرزمین عجایب، نخستین مجموعه شعر خود را با عنوان *هراس* منتشر کرد. بین سال‌های ۴۰-۴۲ با ابتکار او برنامه ارزشمند "صدای شاعر" در رادیو پایه‌ریزی شد که در ترویج جلوه‌های سالم شعر نثری آن دوره اثرگذار بود. در همین ایام دومین سفر اروپایی و اقامت پنج ساله‌اش در فرانسه اتفاق افتاد. سخنرانی در کنگره ژیدشناسان و تشریح تأثیر ادبیات فارسی در آثار آندره ژید، دریافت دکترای ادبیات تطبیقی از دانشگاه سوربن با درجه ممتاز از دستاوردهای چشمگیر این دوره بود. آشنایی و دوستی با بزرگانی چون پروفیسور گوپه، پروفیسور گاندی یاک، ژان فوتن و مارسل آران افق‌های دیگری از ادبیات فرانسه را در برابر چشمانش گشود که پس از بازگشت به ایران در سال ۱۳۴۶ زمینه تدریس ایشان را در انجمن فرهنگی فرانسه و تدریس ادبیات تطبیقی در دانشگاه تهران فراهم آورد. در همین دوره برنامه ادبی دیگری در رادیو ایران به عنوان

«سفری در رکاب اندیشه» با تلاش دکتر هنرمندی پی‌ریزی شد که هدف آن بررسی تأثیر ادبیات کلاسیک ایران و جلوه‌های آن در جهان امروز بود. دهه پنجاه، دوران تجدید چاپ دفتر شعر *هراس* و *سکه‌سازان* و نیز انتشار *آندره ژید و ادبیات فارسی* بود که نخستین اثر علمی به زبان فارسی در زمینه ادبیات تطبیقی ایران و فرانسه است. چاپ *دوم شام طولانی* کریسمس اثر تورنتون وایلدر و *کتک خورده و راضی* نخستین ترجمه فارسی از کاسونا حاصل این ایام پربار است. دکتر حسن هنرمندی، پس از انقلاب دیگر بار به پاریس کوچید. او همچون صادق هدایت هرگز در پی ازدواج نبود و تا انتهای عمر تنها زیست و ای بسا اثری را که با عنوان خودکشی نوشته بود و به نوعی بررسی شاعرانه این موضوع تحت تأثیر روش مرگ خود خواسته بود خود به تجربه عملی گرفت و تنهایی و اندوه دوری از سرزمینی که بدان عشق می‌ورزید زمینه ساز روانی آن شد تا در ۲۶ شهریور ۱۳۸۱ خورشیدی و در ۷۴ سالگی شاهد مرگ خود خواسته را در آغوش کشد و دفتر خالی نبودش در ادبیات تا انتهای جهان ورق خورد مدام...

درباره تجدید چاپ آلیس در سرزمین عجایب و ویرایش تازه

چنان‌که پیشتر گفته آمد دکتر هنرمندی این اثر شاخص در ادبیات انگلیسی را از روی ترجمه فرانسه به فارسی برگردانده و به همین دلیل امکان آن هست که در روایت فارسی کاستی‌هایی راه یافته باشد. به همین دلیل پس از نخستین چاپ آن در سال ۱۳۳۸ که به اندک زمانی نایاب شد پیگیرانه در تلاش بود تا در تجدید چاپ، کاستی‌های چاپ نخست را رفع کند اما اشتغال به کار رادیو، تدریس و کارهای تحقیقی تا سال ۱۳۵۰ سبب گردید که خواسته ایشان عملی نشود و در سال‌های پس از ۱۳۵۷ و عزیمت ایشان به